

O'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY INSTITUTLARNING O'RNI

*Iqtisodiyot va pedagogika
universiteti NTM o'qituvchisi*
Uralova Ma'rifat Shonazarovna.
Uralovamarifat26@gmail.com
+998939311162

ANNOTATSIYA

O'zbekistondagi turli ijtimoiy institutlarning paydo bo'lishi, shakllanishi va rivojlanish jarayonlarini tahlil qilish. Ijtimoiy institutlar jamiyatda muayyan qoidalar, qonunlar va me'yorlar asosida insonlar o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi tizim sifatida tasvirlanadi.

Kalit so'zlar: Globallashuv, ta'lim, faoliyat, samarali tizim, zamonaviy usullar, rejalashtirish, ideal, ijtimoiy institut, kadr, moddiy xarajatlar, kadrlar zaxirasi, tajriba, muvaffaqiyat.

Mazkur maqolada oila, ta'lim, din, iqtisodiyot va siyosat kabi asosiy ijtimoiy institutlarning rivojlanish xususiyatlari hamda ularning jamiyat barqarorligi va ijtimoiy farovonlikka qo'shgan hissasi o'rganiladi. Shu bilan birga, O'zbekistondagi ijtimoiy institutlar faoliyatiga zamonaviy globallashuv jarayonlari va davlat siyosati ta'siri ham ko'rib chiqiladi. Maqolaning maqsadi – O'zbekistondagi ijtimoiy institutlar tizimini har tomonlama tahlil qilish va ularning jamiyatdagi rolini aniqlash orqali ularning samaradorligini oshirish yo'nalishlarini belgilashdan iboratdir.

Ta'lim muassasalarida umuminsoniy, ma'naviy-axloqiy tarbiya shaxsni shakllantirishga qaratilgan ijtimoiy hodisa hisoblanib, yoshlarning shaxsiga muntazam va tizimli ta'sir etish imkonini beradi. Shundan kelib chiqib, o'sib kelayotgan yosh avlodni tarbiyalash pedagogik jarayonning jarayonning dolzarb muommolaridan biridir. Shuning uchun yurtimizda amalga oshirilgan keng qamrovli ishlar kelajagimiz egalari hisoblangan yoshlarimizni Vatanni sevrishga uni asrab avaylashga milliy g'oyalarga sadoqat ruhida tarbiyalash jarayoni bilan uzviy bog'liq ekanligi aniqlanadi. Yoshlar tarbiyasi ko'p qirrali hamda chuqur ma'noga ega bo'lib, u jamiyat taraqqiyoti davomida insonlar tomonidan jamiyat va oila uchun xizmat qiladigan barcha moddiy va ma'naviy yutuqlar majmuidir.

Hech kim ijtimoiy institutlarni "ixtiro qilmaydi". Ular o'z-o'zidan, odamlarning u yoki bu o'ziga xos ehtiyojlaridan asta-sekin o'sib boradi. Masalan, jamoat tartibini muhofaza qilish zaruriyatidan o'z vaqtida militsiya (militsiya) instituti vujudga keladi va o'zini namoyon qiladi. Institutsionalizatsiya jarayoni ijtimoiy institutga aylantirilishini "da'vo qiladigan" jamiyatdagi aloqalar va munosabatlarni

tartibga solish, standartlashtirish, tashkiliy loyihalash va qonunchilik bilan tartibga solishdan iborat.

Ijtimoiy institutlarning o'ziga xos xususiyati shundaki, ular ijtimoiy aloqalar, muayyan odamlar va o'ziga xos ijtimoiy jamoalarning munosabatlari va o'zaro ta'siri asosida shakllanar ekan, individual va guruhdan yuqori xarakterga ega, ijtimoiy institut nisbatan mustaqil ijtimoiy ob'ekt bo'lib, rivojlanishning o'ziga xos ichki mantig'iga ega. Shu nuqtai nazardan, ijtimoiy institut tuzilmaning barqarorligi, uning elementlari va funktsiyalarining integratsiyalashuvi bilan tavsiflangan uyushgan ijtimoiy quyi tizim sifatida ko'rib chiqilishi kerak.

O'zbekistondagi turli ijtimoiy institutlarning paydo bo'lishi, shakllanishi va paydo bo'lish jarayonlarini tahlil qilish. Ijtimoiy institutlar jamiyatda muayyan qoidalar, qonunlar va me'yorlar asosida insonlar orasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi tizim sifatida tasvirlanadi.

Ijtimoiy institutlarning asosiy elementlari, birinchi navbatda, qadriyatlar tizimi, me'yorlar, ideallar, shuningdek, hayotdagi odamlarning faoliyati va xatti-harakatlari naqshlari. Turli vaziyatlar. Ijtimoiy institutlar shaxslarning intilishlarini muvofiqlashtiradi va yagona kanalga yo'naltiradi ularning ehtiyojlarini qondirish yo'llarini belgilaydi.

Deyarli barcha ijtimoiy institutlar (madaniy me'yorlarni o'zlashtirish va ijtimoiy rollarni rivojlantirish) tomonidan amalga oshiriladigan odamlarni sotsializatsiya qilish funksiyasi ham muhimroqdir. Ba'zi institutlar ijtimoiy tartibni barqarorlashtirish funksiyasini bajaradi, boshqalari esa jamiyat madaniyatini qo'llab-quvvatlaydi va rivojlantiradi.

Ta'kidlash kerakki, boshqaruv tizimida kadrlarni tanlashda ishga qabul qiluvchi abituriyentlarning sifatlariga xolis baho berishi, ularga qo'yiladigan talablarga qay darajada javob berishini ko'rsatishi muhim. Bir tomondan, ma'lum bir lavozimga qo'yiladigan talablarning ideal modeliga ega bo'lgan, boshqa tomondan, unga muvofiq nomzodlarning yaxshi tuzilgan xususiyatlariga ega bo'lgan menejer uchun to'g'ri nomzodni tanlashda to'g'ri qarorni qabul qilish muhimdir.

Xulosa qilib shuni aytish joizki, Ta'lim olishimizda va hayotda o'z o'rnimizga ega bo'lishimizda Ijtimoiy institutlarning o'zni beqiyos bu maqolamiz orqali yoritib berishga harakat qildim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xalq so'zi 2013-yil 19-yanvar
2. Ta'lim muommolari ilmiy-uslubiy jurnal 4-son Toshkent, 2004-yil
3. A.Sh.Bekmurodov. Z.Y. Karimov- Bosh maqsadimiz- keng ko'lamli islohatlar va modernizatsiya yo'lini qat'iyat bilan davom ettirish Toshkent-2013-yil.